

TKP'li ölür, TKP ölmez!
Yıl: 18 Sayı: 441

İŞÇİNİN SESİ

Gün, ortak vurma günüdür!
Haziran 1996

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERAN HEMU WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERAN HEMU WELATAN YEKBIN!

Gelecek, gelecek vadediyor

Türkiye Komünist Partisi bir süre önce yaptığı Merkez Komitesi toplantısında geçtiğimiz dönemi değerlendirdi, yeni hedefler koydu.

Geçtiğimiz dönemin Türkiye toplumu açısından en büyük kazanımı 1 Mayıs zaferi olmuştur. 1 Mayıs'ta burjuvazinin iğrenç saldırılarına karşı, devrimci hareketin ortak hareket etme sorumluluğunun geliştiğinin somut örneği yaşandı. Gurup çıkarlarını öne çıkarma hastalığı az yaşanmıştır. Türkiye en yığınsal ve en hedefe yönelik 1 Mayıs'ını geçirmiştir. Bu, Türkiye devrimi açısından büyük bir kazanımdır.

Gazi süreci ile başlayan, 1 Mayıs eylemi ile bir kat daha büyüyen devrimci hareketlerin birliği, gittikçe çekim merkezi olma yanını öne çıkartmalı, halkın büyük umuduna derman olmalıdır. Bu gelişen oluşumu yıpratmamak için düzene karşı savaşan güçler ülke çapında merkezi bir yapıda ve mücadele zeminlerinde bir araya gelmelidir. Son derece sorumlu davranışlarımızla bu süreç ilerletilmelidir.

1 Mayıs eyleminin de gösterdiği önemli bir yön, bu dönemin sendikalardaki çürümüş durumun çözülebilmesi için ileri işçilerin, komünistlerin çalışmalarını gözden geçirmeleri, çalışmalarını hızlandırmaları gereken bir dönem olduğudur. Sendikacıların büyük çoğunluğunun kendi bürokratik yapıları içinde çürümeyi seçmeleri ve dayatmaları sendikaların önemini küçültmeyeceği gibi, sendika yöneticilerinden de bir komünist gibi davranmalarının beklenmeyeceği gerçeğini bir kez daha öne çıkarmıştır. Sınıf içindeki doğal önderleri de içlerinde taşıyan ileri işçi temsilcilerine düşen görevin önemi bu dönemde daha da artmaktadır.

Ülkemizdeki en büyük sorunlardan biri olan sendikasızlaştırma sorunun da aşılabileceği her türlü yol denenmelidir. Legal alanda sunulan her türlü olanak bu amaç için kullanılmalıdır. Kurulan ya da kurulacak derneklerde güç sağlandıkça aynı işkolunun sendikalarının kapısını zorlamalı, *kendimizi sendikalı yaptırmalıyız.* Türkiye devrim süreci kendi *meşru çizgisinde* ilerlemektedir. Bu temelde TKP olarak, *fabrikalar kalemizdir* anlayışımızı bir yandan öne çıkararak örgütlenme o alanda yoğunlaşırken, diğer yandan da semtlerdeki örgütlenmenin canlanma içine girmesi gerekmektedir. Çiğlitepe'leri, Çorum'ları, Gazi'leri, Nurtepe'leri unutarak yapılacak bir devrim çalışmasının sonuç doğurmayacağı açıktır. Semt çalışmalarının güvenlikli ve atılımlı bir çalışmaya oturması gerekmektedir.

Halkımızın onuru olan cezaevleri direnişçileri ile ve tutsak aileleri ile dayanışmanın ülke içinde ve dışında artırılması önümüzdeki dönem önemini korumaktadır. Bu mücadele, artması muhtemel saldırılan önünde barikat olacaktır.

Örgütsel çalışmaları da değerlendiren Merkez Komitesi, parti profesyonelliği anlayışının düzelmesi için yoğun çaba gösterilmesi gerektiğine dikkat çekti. Parti profesyoneli, profesyonel devrimcidir. 24 saatini devrim için çalışmaya veren insandır. Herkes kendini 24 saatini devrim için çalışmaya vermeye hazırlamalıdır, kendini parti profesyonelliği anlayışına yükseltmelidir. Parti profesyonelliğini yeterince haketmeden, bu sıfatı alma anlayışına ya da fanusda yaşam sürdürme anlayışına karşı yoğun bir denetim sağlanması kararlaştırıldı.

Önümüzdeki dönemde 9.Kongre kararlarının ruhuna uygun eylem biçimlerinin geliştirilmesi gerektiğine Merkez Komitesi özel olarak dikkat çekti, bunu parti örgütlerinin önüne görev olarak koydu.

Yine 9.Kongre kararlarının da belirttiği gibi yaklaşan devrimci durum, örgütlerden militan bir çalışma beklemektedir. Bu temelde bulunduğumuz yığın örgütlerinde de `kızıllığın' öne çıkarılması, yığınları daha kucaklayıcı çalışmanın anahtarı olacaktır.

Kadro kazanmanın dönemle bağına yeniden değinen Merkez Komitesi, birimlerin bu hedefle çalışmasını öngördü. Yeni kazanılacak kadrolar ve yetiştirilmesi planlanan yöneticiler belirlenmelidir. Devrimde büyük rol oynayacak kadroların, o günlere hazırlanması için yeni kadro kazanılması esastır.

Önümüzdeki dönem daha hareketli olacağı için Merkez Komitesi, örgüt birimlerinin güvenlikli çalışma, poliste ve emniyette militanca tavır üzerine yoğunlaşmasına da dikkat çekti.

TKP Merkez Komitesi

CEZAEVİ DİRENİŞLERİNİ SELAMLIYORUZ

Yıllardır cezaevindeki tutsaklara yapılan baskılara karşı onurlu bir direniş tüm dünyanın gözleri önünde yükseliyor.

Cezaevindeki siyasi tutsaklar,

- İşkenceler, baskılar ve tabutluklarla yalnızlaştırılıp, siyasi kişilikleri yokedilmeye çalışılıyor,
- İtirafçılığa ve ihbarcılığa zorlanıyor,
- Tedavileri engellenerek yavaş yavaş ölüme terkediliyorlar.
- Bunun da yetmediği yerde Buca, Ümraniye, Diyarbakır'da olduğu gibi açıktan katliam saldırıları düzenliyor. Bu yöntemle direnişleri bastıracağını sanıyor.
- Savunma hakları gaspediliyor, keyfi engellemelerle siyasi tutuklular yıllarca cezaevlerinde tutuluyorlar.

Tutsak aileleri de aynı baskılara maruz kalmakta, işkence görmekte, ölümle tehdit edilmektedir.

Tüm bu saldırıların amaçları 'bir avuç' dedikleri devrimcilere gözdağı verme yöntemi ile sindirmek, yoketmektir. Oysa bütün halkımız biliyor ki, bu son direnişlerin de çok iyi gösterdiği gibi , eli kanlı çetelerin bu saldırıları ile kimseyi yok edemeyeceklerdir, halkın gelişen mücadelesini engelleyemeyeceklerdir.

Direnişçiler haklıdır, kararlıdır, kazanacaklardır. Direniş rüzgarları zindanları aşmakta, hatta Türkiye sınırlarını aşmakta, dünya halklarını kucaklamaktadır.

Bu inanç ve kararlılık;

- Tabutlukları yıkacak,
- Siyasi tutsakların savunma haklarının verilmesini sağlayacak,
- Tutukluların tedavileri önündeki engelleri kaldıracaktır.

Kısacası ve en önemlisi devrim yolunda ilerleyen Türkiye halklarının demokrasi mücadelesinde büyük kazanımlar sağlayacaktır.

Cezaevi direnişcileri halkımızın onurudur.
Yaşasın zulme karşı direnenlerin azmi!

DEVRİMCİ TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK!

LONDRA'DA AÇLIK GREVİ

Ülkemiz insan hakları ihlallerinin yoğun yaşandığı ülkelerin başında yer alıyor. Gözaltında kayıpların, işkencenin, insanlık dışı uygulamaların günlük olay haline geldiği Türkiye ve Kürdistan'da toplam 37 cezaevinde açlık grevi başlatıldı. 1500'den fazla devrimci tutsağın katılımıyla devam eden açlık grevlerinde, çok sayıda grevciler ölüm sınırına dayandı.

Daha önce Buca cezaevinde 3, Ümraniye cezaevinde 4 devrimci tutsağın öldürülmesi ve yüzlerce kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan cezaevi direnişleri bu açlık grevleriyle yeniden yükseldi.

Devrimci tutsakların açlık grevini desteklemek amacıyla, ülkenin dört bir yanında eylemler ve açlık grevleri başlatıldı. Siyasi tutukluların aileleri, yakınları ve arkadaşları tarafından başlatılan açlık grevleri yüzlerce kişinin katılımıyla devam ediyor. Çeşitli demokratik kitle örgütlerinin de desteğiyle gerçekleşen eylemleri, polis zor kullanarak dağıtmaya çalıştı. Yüzlerce kişi gözaltına alındı.

Burjuvazinin devleti yönetememe krizi derinleşmiştir. Bundan dolayı pervasızca saldırmaktadır. Saldırılarında kadın, erkek, yaşlı, genç, çocuk tanımamaktadır.

Devrimci tutsakların bu demokratik istemlerini desteklemek ve Avrupa kamuoyunu konuya duyarlı hale getirmek için, Avrupa'da birçok ülkede destek açlık grevleri başlatıldı. İngiltere'de de tüm örgütlere cezaevi direnişinin Londra'da da SÜRESİZ açlık grevi eylemiyle desteklenmesi için çağrıda bulunuldu.

TKP, DHKC ve MLKP temsilcilerinden oluşturulan komite açlık grevini örgütledi. 5 Haziran'da 31 devrimci süresiz açlık grevine yattı. Bunun dışında dayanışma amacıyla katılanlarla birlikte açlık grevcilerinin sayısı 50'yi aştı.

Açlık grevi sırasında, Kürdistanlı yurtseverlerin Halkevi önünde başlattıkları açlık grevi ziyaret edildi, karşılıklı dayanışma dile getirildi.

Açlık grevinin yapıldığı yerde halktan büyük destek ve ilgi gördük. İngilizlerin yanısıra, İrlanda, Güney Afrika kökenli dostlar gelip kendi ülkelerinin mücadele geçmişleriyle gördükleri benzerlikten sevinç duyduklarını belirttiler.

Grev sırasında MED-TV gelerek çekim ve röportaj yaptı. Morning Star'da açlık grevi haberimiz ve Türkiye'deki gelişmelerin haberi çıktı.

Açlık grevi boyunca moralimiz, mücadele azmimiz çok yüksekti. Grev yerinde halaylar çekildi, devrimci türküler, marşlar söylendi. Ülkedeki mücadeleyi yansıtan skeçler hazırlanıp sunuldu.

Özgür Tutsaklarla Dayanışma Komitesi olarak Türkiye'de yayın yapan Özgür Radyo'yla bağlantı kuruldu ve eylemimiz canlı yayında duyurularak cezaevlerindeki tüm özgür tutsaklara, mücadelenizde sonuna kadar yanınızdayız mesajı verildi. Ayrıca Umut FM'de de cezaevlerindeki direnişi konu alan programa katılındı.

Ayrıca, İngiliz kamuoyunu duyarlı hale getirebilmek için 13 Haziran'da Londra BBC önünde zincirlerle bağlanarak Türkiye'yi protesto ettik, bildirilerimizi dağıttık. Üç saat süren eylemde basından yoğun ilgi gördük. Halaylarla sürdürülen eylemimiz sonunda sloganlarla ayrıldık.

Londra'nın en önemli haber kanallarından London Radio News'da 18.6.1995 günü saat 17.15'de canlı yayında röportaj yapıldı, istemlerimiz anlatıldı ve komitenin basın açıklamasından pasajlar okundu.

Sudan Komünist Partisi temsilcisi bizleri iki defa ziyaret ederek başarılar diledi.

Açlık grevi eylemimiz ivmesi artarak sürüyor.

Zindanlardaki Özgürlük Tutsakları Onurumuzdur!

Yaşasın Devrimci Dayanışma!
Yaşasın Özgürlük Tutsaklarının Direnişi!

TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK DAYANIŞMA KOMİTESİ

Sendikalardaki tıkanıklığı

İleri işçiler aşacaktır

Musa Harşın

İşçi sınıfı, işkolları, meslek ayrımlarına göre, gelişen ya da gerileyen sektörlerde çalışmaktan gelen çıkar farklılıklarına göre, tuttuğu birimin özgüllüklerine göre, ileri ya da geri bölgelerdeki yaşam standartlarına göre, işli ya da işsiz olmalarına göre bölünmeseydi, bu bölünmüşlükler din-mezhep, etnik köken ayrılığıyla, siyasal eğilim farklılığıyla körüklenmeseydi, kapitalizm kapitalizm olmazdı. Tek tek işçilerin kendileri ve birbirleri hakkında ne düşündüklerinin, yaşamdaki özlem ve niyetlerinin, ahlaki ve estetik değer yargılarının, varsa dinsel inançlarının, siyasal eğilimlerinin, dünya görüşlerinin - bu öznel (subjektif) alanın - dışında yeralan üretimin nesnel (objektif) koşullarına bakarak işçi sınıfını tanımlıyoruz. Üretimin örgütlenmesine bakınca, onun da parçalı, eklemli, oynak, krizden krize devinen bir yapısı olduğunu görüyoruz. İşkolları, meslek, vasıflı-vasıfsız, işli-işsiz ayrılıkları meta üretiminin doğasında var.

O yüzden, işçi sınıfı, üzerinde biçimlendiği üretimin bu nesnel yapısı gereği homojen bir bütün değildir. O halde, bütün bu renklilik, çeşitlilik ve bilinçlerdeki çarpık yansımalarıyla işçileri aynı sınıf potasında birleştiren, yani işçi sınıfını tanımlayan nedir? İşçilerin herbirinin, ücretli kölelik sistemi denilen, aynı toplumsal ilişki içinde, işgüçlerini ücret karşılığı aynı kapitalist mekanizmaya satıyor olmalarıdır. Bunun mantıksal sonucu, işçinin tek tek, kesim kesim değil, hepsinin birden sınıf olarak sömürülmesidir. Bu olgu, işçi sınıfının sendikal birliğini sağlamanın temelini verir.

Sendikalar, bu temele dayanarak, bölücü-parçalayıcı eğilimleri dizginlemek, işçilerin kendi aralarındaki rekabeti, birliğe zarar vermez bir düzeyde tutmak ve ortak mücadeleyi öne çıkarmak için vardırlar. Peki, sendikaların bu hedefe ulaşabilirliğinin bir yasallığı var mıdır? Yanıtın anahtarı, sendikaların varlık sebebinin tarifi içindedir. Sınıfın bütününü kucaklamak, toplu mücadeleyi örgütlemek. Yani tekil işyerlerini değil, tekil bölgeleri değil, hatta bir işkolunu değil, bütün işkollarını aynı çatı altında birleştirmek. İşte sendikaların nesnel gücü buradadır. Üye sayılarının çokluğundadır. Çünkü işçilerin tek toplumsal gücü onların sayısıdır. Marks, sendikalar üye sayılarını arttırdığı ölçüde sendika olurlar, der. İşçi sınıfının o kahredici nesnel-toplumsal gücü, sendikalar birleşip büyüdükçe daha harekete geçirilebilir olur.

Sendika bürokratlarını da işçiler devirecek

Şimdiye kadar ki analiz düzeyinde bilinç unsuruna yer vermedik. Bunca nesnel farklılılar taşıyan, iç rekabetle, kapitalizmin insanı insana düşman eden işleyişiyle habire kaynayan koskoca bir sınıf nasıl olur da aynı çatı altında birleşip toplu mücadeleye yönelebilir? Bu soru, bizi örgütlenme birikimine, işçi sınıfı demokrasisine yani bilinç-siyaset alanına doğru götürür. Bu alanda sınıf sendikacılığının savunduğu temel ilke, sendika içi demokrasi - militan eylemdir. Sendika içi demokrasi - militan eylem, sendikaların büyüme yasasıdır. Sınıfın bütünüyle kucaklaşmasının anahtarıdır. Nerede durduğumuzun çerçevesini çizen bu başlangıç tanımlamalarından, yani soyut genellemelerden sonra şimdi sendikalarımızın somut durumuna bakalım. Sendikalarımız koskoca 30 milyonluk işçi sınıfının ancak 2.5 milyona yakınında örgütlüdürler. Sendikalarımızın en büyük zaafı budur.

Memuruyla, sözleşmelisiyle, küçük işletmelerdekiyle, hizmet sektöründekiyle, tarımda çalışanıyla ve işsiziyle işçi sınıfının tümünü değil, merkezi ama küçük bir parçasını örgütlemiş olmasıdır. Bunun da sorumlusu, işçi denince aklına yalnızca fabrika işçisi gelen, böylece tam da burjuvazinin istediği gibi, daha baştan, hem de kendi kafasında sınıfı bölen, onun toplumsal gücünün muhteşem boyutlarını algılayamayan zihniyettir. Bu zihniyet değişmedikçe, sendikalar bugünkü yapılarını, örgütlenme anlayışlarını, savaşım çizgisini, sınıfın muazzam savaşım potansiyelini kucaklar tarzda geliştirmedikçe, sendikal hareket gerçekten de gerilemeye mahkumdur. Aralık 1991 tarihli *İşçinin Sesi*'nin 423.sayısında şöyle demiştik:

Sınıf sendikacılığının savunduğu temel ilke, sendika içi demokrasi - militan eylemdir. Sendika içi demokrasi - militan eylem, sendikaların büyüme yasasıdır. Sınıfın bütünüyle kucaklaşmasının anahtarıdır.

> "Sendikaları bu zor durumdan kurtaracak bakış açısına yalnızca komünistler sahiptir. Biz diyoruz ki, emek hareketine karşı girişilen saldırıyı sendikalar *bu haliyle* göğüsleyemezler. Sendikalar sınıfın küçük bir kesimine hapsolmuş bu yapılarıyla, eskisi gibi bir ücret sendikacılığını bile sürdüremezler. Sendikal mücadelenin asıl başarısı, en sonunda ücret artışı vb. ile değil, fakat sendikal örgütlenmeyi ne denli yaygınlaştırabildiğiyle ölçülür. Daha dayanıklı olan kazanım budur. Sendikal mücadelenin dönem dönem girdiği bunalımları aşacak anahtar da budur."

O halde yapılması gereken, bugün dünden daha somut olarak gözüken, hızla yaklaşan fırtınanın olanaklarından yararlanarak yaygın ve eşgüdümlü bir örgütlenme seferberliğine kalkışmaktır. Bu seferberliğin başını, *en yüksek sayıda işçiyi toplayabilmiş sendikalardaki ileri işçiler çekmelidir.*

> "'Memur'lara sendika hakkı talebini, herkesden önce, sınıfın tümüyle kucaklaştığı ölçüde gücüne güç katacak olan sendikalı işçi yükseltmelidir. Sonra, sendika hakkı da tek başına yeterli değildir. Bütün işkollarında grev hakkı. Grev yasaklı işkollarındaki yasağın kalkması mücadelesi, elinde grev silahı olan işçilerin boynunun borcudur. Büyük işletmelerdeki işçiler, küçük işyerlerini örgütlemeyi zaman kaybı addeden sendikacıların yakasına yapışmalıdır." (Memet Kurtalan, *İşçinin Sesi*, sayı.423, Aralık 1991)

Devrimci harekette, çeşitli gerekçelendirmelerle, sendika yönetimlerine değişen durumlara göre farklı dozlara ifade edilen yaygın bir kızgınlık vardır. Bu kızgınlığın ağırlıklı kaynağı sendikalara sınıf savaşında oynadığı mütevazi rolün ötesinde işlevler yükleyen, bilimden uzak bir yanaşımdır. Bu zihniyet, 1 Mayıs'ta sendikasını alana taşımadığı için sendika bürokratlarına alabildiğine veryansın ediyor. Bu öylesine sinirleri boşanmış bir topa tutuştur ki, işçilere bunları değiştirin mesajı veren ama sendikayı koruyan bir siyasal teşhirin ötesinde bir vurguya kayıyor. Sendikalar siyasal çalışmaya rakipmiş gibi gösteriliyor. *Bugünün koşullarında* sendika bürokratlarının oynadığı olumsuz etkinin kaldırılmasının yolu bu değildir.

Biz biliriz ki, gerçekte işçileri alana getirecek çalışma esas olarak komünist çalışmadır. Sendikaları örgüt olarak alana zorlayacak, sendika aracılığıyla daha gerideki işçileri de alana taşıyacak olan öncü işçilerdir. Asıl olan, sendikaları işçinin kendisinin dönüştürmesidir. O sendika bürokratlarını yine işçinin kendisinin indirmesidir. Süreci ilerletmenin kahırlı çalışmasından yüksünüp, sendika örgütünü hor görerek, işçi adına kendinden menkullüklere başvuranlar özünde işçi sınıfına güvenmeyen küçük burjuva zihniyetlilerdir.

Güçler genişliyor

Sendikalarımızın esas zafiyeti, sınıfını merkezi ama küçük bir kesimine yapışıp kalmalarıdır demiştik. Sanayi proletaryasının sınıfın geniş kesimlerinden bu yalıtılmış durumu, onu, öncülük misyonunu duyumsamanın örgütsel kanallarından yoksun kılıyor. Güç dengelerinin fabrikanın içine hapsolmuşluğundan ötürü uyuz yönetimleri değiştirmenin nesnel zorlukları oluyor. Oysa, sınıfa açılmış, havalandırılmış, sınıfın nabzının rahatça attığı bir ortamda oluşan güç dengeleri, bu geri çekicileri siler süpürür.

Büyük sayılara açılmanın sihirli bir düzelticiliği vardır. Geri temelli, dar çıkarcı, ufuksuz istemlerin yalıtık sendikalarda egemen olması daha kolaydır. Sendikalar büyüdükçe, anlamlı sayıda işçiyi kapsadıkça, bütünle gelişen bu tür istemler birbirini götürür. Geriye herkesin üstünde anlatıkları kalır ki, bunlar sınıfın bütünsel ve uzun erimli çıkarlarına en yakın olanlardır. Böyle bir örgütsel süreçten süzülen istemlerin savunulması işçiyi de, sendika örgütünü de eğitip geliştirir. Misyon duygusunu pekiştirir. Sendikaların ve çoğunluğuyla orada örgütlenmiş sanayi proletaryasının bu yalıtık durumu, işçi sıfının öteki kesimlerini destekten, deney aktarımından, örgütlenme birikiminden yoksun bırakıyor.

Varoş halkının ezici çoğunluğu işçidir. Ağırlığıyla kırdan yakında kopmuş (10-15 yıl toplumsal anlamda 'yakın'dır) ve sınıfa yeni

katılmıştır. Tam da böyle hızlı bir toplumsal dönüşümü yaşadıkları için, belli bir mücadele birikimiyle belli mevziler elde etmiş sendikalı işçilere nazaran üzerlerindeki sömürü ve baskı daha fazladır. Bundan ötürü varoşlarda hava kızışmaktadır. Sınıfın içinde bulunduğu genel durum, varoşlar aracılığıyla yaklaşan fırtınanın işaretlerini veriyor. Meseleye sınıf olarak el atmak gerekiyor. Bütün sınıf güçlerinin, öncü işçilerin durumu tartışıp harekete geçmesi gerekiyor. Şöyle bir durum tespiti yapabiliriz:

1) Sendikalarımız kapsam itibariyle sınıfın geniş yığınlarından kopuktur. Bu durum, mevcut sendikalı işçinin bilincine olumsuz etki yapıyor. Sendika yönetimlerini daha da geriye kaydırıyor. Tabanla tavanın arası daha da açılıyor.

2) Sendika yönetimlerini eleştirinin bazen dozu kaçıyor. Sendikalarda örgütlü sanayi proletaryasının konjektüre göre değişmeyen merkezi rolünü gözden kaçıran bir hava doğuyor.

3) Bunların sonucu olarak, sınıfın güçleri verimsizleşiyor, örgütlülüğü zayıflıyor. Sanayi proletaryasının işçi sınıfı içindeki merkezi rolü, üzerindeki sömürü ve baskının derecesiyle ilişkili değildir. Sömürü ve baskının görece azlığı-çokluğu kendi başına çok şey anlatmaz.

Bunu Lenin'den okuyalım:

> ``Büyük ölçekli üretimde oynadığı ekonomik rol nedeniyle, proletarya, burjuvazinin çoğunlukla proleterlerden daha az değil, daha çok sömürüp ezdiği, baskıya uğrattığı ve kurtuluşları için bağımsız bir savaşıma yeteneksiz bulunan bütün çalışan ve sömürülen yığınların yol göstericisi olmaya yetenekli tek sınıftır.'' (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng.basım, c.25, s.408-409)

Lenin'in proletarya ile ondan daha çok sömürülüp ezilen küçük burjuva yığınlar arasında yaptığı bu karşılaştırma, belli ölçüler içinde sanayi proletaryası ile işçi sınıfının daha geniş yığınları için de geçerlidir. Çünkü, asıl olan sömürü ve baskının azlığı-çokluğu değil, fakat üretimde tutulan yerdir. Sanayi pretaryasının üretimdeki yeri son derece kritiktir. Bir an için, Tüpraş'ın, Aliağa'nın, çevrim santrallerinin, demir-çeliklerin, otomotifin durduğunu düşünün!

Merkezi örgütleyici rol, bütün üretimin etrafında örüldüğü bu merkezi konumdan geliyor. Bu konumun üstüne oturan sendikaların toplu bir çıkışı hükümet deviriyor. Bunu hepimiz geçtiğimiz sonbaharda yaşadık. Demek ki, sanayi proletaryasının şöyle bir silkindiği zaman, sınıfın tümünü harekete geçiren, toplumu temellerinden sarsan bir konumu var. İşte bu temelde, sendikalarımız, bizatihi nesnel varlıklarıyla, Marks'ın deyişiyle, `sınıfın örgütlenme merkezleri'dir.

İleri işçiler, öncü işçiler! Sözümüz sizedir! İş başa düşmüştür. Ortam hem kızışıyor, hem de girişim için olanaklar veriyor. Sınıfımızın şanına layık öncüler olduğunuzu kanıtlamanın tarihsel şansı ellerimizdedir!

İleri işçiler, öncü işçiler, sözümüz sizedir!

İşçi sınıfının en gelenekli, en birikimli kesimi olan sendikalı işçiler size bakıyorlar. İşçi sınıfının merkezi müfrezesi olan sanayi proletaryası sizin sorumluluğunuzdadır. Fırtına yaklaşıyor! İş başa düşmüştür! Fabrikanın içindeki güç dengelerini değiştirmenin, sendikaları adam etmenin yolu devreye yeni güçler sokmaktan geçiyor.

Acilen sendikalılaşmayı yaygınlaştırmak gerekiyor. Gedikpaşa kunduracıları, Sultanhamam trikocuları, Kuledibi avizecileri, İkitelli sanayi, varoşlar, E-5 karayolu, Haydarpaşa-Eskişehir hatboyu, koskoca Anadolu, 25 milyonluk işçi sınıfı, öncü işçileri bekliyor! Her büyük fabrikanın çevresinde onun çekim gücünden etkilenen, gözlerini ona çevirmiş geniş bir kesim vardır. Onları zaman geçirmeden sendikayla örgütsel ilişkilendirme içine sokmak gerekiyor. Sendika bürokratları yasa uygun değil desin. Başlarız öyle yasaya! Burjuvazi kendi örgütlenmesinde bir sponsörlüktür tutturdu gidiyor. Onlar yapınca oluyor da, biz yapınca neden olmasın?

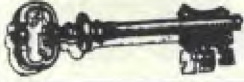
İşyeri temsilcileri olarak sponsörü olduğumuz örgütlenmeler kurmalıyız. Girişimi ele alıp işçi semtlerinde, kondularda, her yerde sendikayla-fabrikayla dayanışma örgütleri kurmalıyız. Ama önce girişim! Yeter ki öncü işçiler sendika örgütlülüğünün moral otoritesini girişimin arkasına koysunlar. Bugünkü ortamda işe soyunacak çok gönüllü çıkar. Veririz sendikanın resmi adını. Gerekirse yazar asar kapısına. Sendika üst yönetimi yasa-dışı diye tepinsin. Mahkemeye versin, polisi çağırsın. Bu bizim elimizi güçlendirir. ``Niye yasadışı?'' diye işçiler arasında tartışma açarız. Böylece fabrikayı havalandırırız, güç dengelerini değiştiririz.

Sendikaların resmen gelip örgütlemediği pek çok alanda işçi dayanışma dernekleri kuruluyor. Bu araçlar da, ait oldukları işkolu sendikasının kapısının zorlamalıdır. Sıkıysa sendika bürokratı buna karşı çıksın! Çıkamadığının örnekleri de vardır üstelik. Bu örnekler çoğaltılmalıdır.

Sonra, hava hızla ısınıyor, daha da çok ısınacak. Yarın fabrikanın önüne greve çıktığımız zaman, yiğidin yanında mutlaka duran olmalıdır. Zaten grev dediğin özünde karşılıklı zor kullanımıdır. Onun için fabrikanın etrafında örgütlendirilmiş özel bir yapı hazırlanmalıdır. Biz fabrikanın içine kapandıkça, yeni yetişen gençliği, genç işçi adaylarını dersaneydi, judo-karete kursuydu, spordu diye şeriatçısı-faşisti örgütlüyor. Öncü işçiler mutlaka bu alana da el atmalıdırlar.

Gençlik sınıfımızın geleceğidir. Geleneklerimizi, göreneklerimizi, savaş yöntemlerimizi, birikimlerimizi onlara aktaracağız. Sınıfımızın soyunu, soylu mücadelesini onlar sürdüreceklerdir. Sendikalar, tabii ki, işçi çocuklarının eğitim-öğretimi için dershaneler açmalıdır. Boş zamanlarını yararlıya yöneltmek için spor faaliyetleri, toplumsal etkinlikler düzenlemelidir. Öncü işçiler girişimi ele almalı, sendika kaynaklarının sınıfın tümünü örgütleme yolunda kullanılması için baskı yapmalıdırlar. Ama önce girişim! Güç dengelerinin değişmeni daha sonra gelir.

İleri işçiler, öncü işçiler! Sözümüz sizedir! İş başa düşmüştür. Ortam hem kızışıyor, hem de girişim için olanaklar veriyor. Sınıfımızın şanına layık öncüler olduğunuzu kanıtlamanın tarihsel şansı ellerimizdedir! Sanayi proletaryasının üstün örgütleyiciliğini göstermenin, işçi sınıfının devasa gücünü ayağa kaldırmanın şansı ellerimizdedir!

ANAHTAR

Karl Marks'ın I.Enternasyonal'in geçici genel konseyinin delegeleri için hazırladığı bir yazıdan seçtiğimiz bu anahtarı, Marks-Engels, Toplu Yapıtlar (İng.basım) c.2, s.82-83'ten aldık.

SENDİKALARIN GÖREVLERİ

a. Sendikaların geçmişleri

İşçinin satacak yalnızca işgücü varken, sermaye yoğunlaşmış toplumsal güçtür. Bu nedenle, sermaye ve emek arasındaki sözleşme, hiçbir zaman, maddi yaşam ve emek araçlarının mülkiyetini bir yana, yaşamsal önem taşıyan üretici enerjiyi bir yana koyan bir toplum anlamına bile olsa, adil koşullarda gerçekleştirilemez. İşçilerin tek toplumsal gücü, onların sayısıdır. Bununla birlikte, sayısal güç, bölünmüşlük yüzünden kırılır. İşçilerin bölünmüşlüğü, parçalanmışlığı onların birbirleriyle kaçınılmaz rekabeti tarafından yaratılır ve sürdürülür.

Sendikalar aslında, kendilerini hiç değilse saf kölelik koşullarının üstüne çıkarabilecek sözleşme koşullarını elde edebilmek için bu rekabeti kaldırmak veya en azından kontrol altına almak üzere işçilerin kendiliğinden girişimleriyle ortaya çıktılar. Dolayısıyla, sendikaların acil hedefi, günlük ihtiyaçlarıyla, sermayenin dur durak bilmeyen saldırılarını engellemeye yönelik uzlaşmalarla yani tek kelimeyle, ücret ve çalışma süresi sorunlarıyla sınırlıydı. Sendikaların bu faaliyeti, yalnızca meşru değil, aynı zamanda gereklidir. Mevcut üretim sistemi sürdükçe de onsuz yapılamaz. Üstelik, tam tersine, sendikaların kurulması ve birbiriyle birleştirilmesi bütün ülkelerde yaygınlaştırılmalıdır. Öte yandan, sendikalar, kendileri bilincinde olmadan, ortaçağ belediye ve loncalarının ve komünlerinin orta sınıfa yaptığı gibi, işçi sınıfının örgüt merkezlerini meydana getiriyorlardı. Eğer sendikalar, sermaye ve emek arsındaki gerilla çarpışmaları için gerekliyseler, ücretli emek ve sermaye sisteminin ta kendisini azletmek için örgütlenmiş kuruluşlar olarak daha da fazla önemlidirler.

b. Sendikaların bugünleri

Sermayeye karşı yerel ve acil savaşıma haddinden fazla yönelmiş olan sendikalar, kendilerinin ücretli kölelik sistemine karşı sahip olduğu eylem gücünü henüz bütünüyle kavramış değiller. Bu nedenle, genel toplumsal ve politik hareketlerden, gereksiz yere uzak durdular. Yine de, örneğin İngiltere'deki son politik harekete katılmalarından, Birleşik Devletler'deki işlevlerine daha yakından bakılmasından, ve sendika delegelerinin Sheffield'deki son büyük konferansta kabul ettikleri şu karardan görüldüğü kadarıyla, son zamanlarda kendi büyük tarihsel misyonlarının bir ölçüde farkına varmış görünüyorlar:

`Bu konferans Enternasyonal Birliğin bütün ülkelerin işçilerini bir tek kardeşlik bağıyla birleştirme yolundaki çabalarını takdirle karşılayarak, bütün emekçi topluluğunun ilerleme ve esenliği için zorunlu olduğuna inandığı bu kuruluşa üye olmayı, burada temsil edilen çeşitli örgütlere, ciddi olarak tavsiye eder.'

c. Sendikaların gelecekleri

İlk ortaya çıkış amaçları bir yana, sendikalar, şimdi işçi sınıfının tam kurtuluşunun genel çıkarı için sınıfın örgütlenme merkezleri olarak bilinçli davranmasını öğrenmek zorundadırlar. Onlar, bu doğrultuda eğilim gösteren her toplumsal ve siyasal harekete yardım etmelidirler. Kendilerini bütün işçi sınıfının savunucuları ve temsilcileri olarak görüp ona göre davranırken, örgütlenmemiş insanları kendi saflarına kazanmamazlık edemezler. Onlar, istisnai koşulların güçsüz bıraktığı tarım işçileri gibi en kötü ücret alan işçilerin çıkarlarını dikkatle kollamalıdırlar. Onlar, çabalarının dar görüşlü ve bencil olmaktan uzak olduğuna, zulüm altındaki milyonların kurtuluşunu amaçladıklarına bütün dünyayı ikna etmek zorundadırlar.

Dünyanın ilk işçi devleti

PARİS KOMÜNÜ ÖNÜMÜZE IŞIK SAÇIYOR-2

Mustafa Kızıltepe

Öte yandan Ulusal Savunma hükümeti kuşatma altındaki Paris'i savunmak amacıyla Ulusal Muhafızlar adı altında eli silah tutan Paris halkını silahlandırmış ve geleneksel orduya ek olarak paralel bir ordu oluşturmuştu. Uniforma giymenin ve silah taşımanın dışında geleneksel orduyla hiçbir ortak yanı bulunmayan Ulusal Muhafızlar aslında silahlanmış Paris halkından başka birşey değildi ve aşağıda göreceğimiz gibi Komün'ün kilit silahlı gücü burjuvazinin başına büyük sorunlar açacaktı.

Bir diğer belirtilmesi gereken etken ise Paris'te yaşayan halkla ülkenin diğer kent ve yörelerinde yaşayan halkın savaşa karşı tutumuydu. Sonuncular Prusya ordularından fazla çekmediklerinden, ya da en azından sürekli abluka altında yaşamadıklarından bir an önce barış anlaşmasının imzalanmasını istiyorlardı.

Paris'te yaşayan halk ise olaya çok farklı bakıyordu. Sonuna kadar dövüşerek ölme pahasına da olsa başkenti savunmaya hazırlanıyordu. Bu amaçla her semtte işçilerden, zanaatkarlardan, memur ve entellektüellerden (özellikle gazetecilerin oynadığı önemli rolün altı çizilir) oluşturulan devrimci komitelerde zamanın tüm siyasal hareketleri (Proudhoncular, Blanquiciler, devrimci sendikacılar ve 1.Enternasyonal'in üye ve sempatizanları) aktif olarak görev aldılar. Kısa bir süre sonra da ``(Paris'i oluşturan) 20 bölgenin ulusal savunması için Cumhuriyetçi Merkez Komite''yi oluşturdular. Devrimci komiteler çevresinde kenetlenen halkın istemi ise gerçek bir demokratik halk hükümetiydi. Kaçınılmaz olarak, Ulusal Savunma hükümetiyle arasındaki sürtüşmeler hızla büyüdü.

General Trochu'nun Prusya'lılara karşı birkaç kez giriştiği askersel harekatlar hüsranla sonuçlandı ve Uusal Muhafızlar'ın saflarında önemli kayıplar oldu. Ekim ayının sonlarında Bourges ve Metz kentlerinin yakınlarında uğranılan iki hezimetin ardından hükümetin düşmanla barış görüşmelerine girişmesi halkın gözünde hükümetin zaten düşük olan meşruluğunu iyice yitirdi. Paris'te düzenlenen ilk kez açıkca hükümetin alaşağı edilmesi istemi dile getirildi.

Öte yandan Cumhuriyetçi Merkez Komitesi de Ocak 1871'den itibaren istemlerinde giderek daha radikal olmaya başladı. ``Kızıl Afiş'' diye anılan meşhur bildirgesinde tüm gıda maddelerine el konulmasını, beslenmenin bedava olmasını ve bir halk hükümetinin geciktirilmeden oluşturulması isteminde bulundu. Eylül ayından beri kuşatma altında yaşayan Paris halkı da böylece seneler sonra ilk kez devrimci geleneklerine yeniden kavuşmaya başladı. 1848 devriminin doğrudan mirascıları olan fikir kulüpleri, dergiler yeniden mantar gibi fışkırmaya başladı. Halkın dervimci demokratik örgütenmeleri olan bu kuruluşlar bastıkları bültenlerle, afişlerle Parislilerin devrimci fikirlere olan duyarlılıklarının artmasında olağanüstü yararlı bir görev gördüler.

Paris'te yaşayan halk sonuna kadar dövüşerek ölme pahasına da olsa başkenti savunmaya hazırlanıyordu. Bu amaçla her semtte işçilerden, zanaatkarlardan, memur ve entellektüellerden (özellikle gazetecilerin oynadığı önemli rolün altı çizilir) oluşturulan devrimci komitelerde, zamanın tüm siyasal hareketleri (Proudhoncular, Blanquiciler, devrimci sendikacılar ve 1.Enternasyonal'in üye ve sempatizanları) aktif olarak görev aldılar. Kısa birsüre sonra da ``(Paris'i oluşturan) 20 bölgenin ulusal savunması için Cumhuriyetçi Merkez Komite''yi oluşturdular. Devrimci komiteler çevresinde kenetlenen halkın istemi ise gerçek bir demokratik halk hükümetiydi.

Ancak bu gelişmelerin kaçınılmaz olarak doğurduğu bir başka sonuç da madalyonun diğer yüzünü oluşturuyordu. Devrimci propaganda ve örgütlenmelere bu kadar sıcak bakan işçi ve emekçi halka karşılık liberal burjuvalar ve ılımlı cumhuriyetçiler gelişmeleri ``tehlikeli'' olarak nitelendirdiklerinden hızla eteklerini çekip kendilerini ayırdılar.

Öyle ki, hükümet kısa zamanda baskıcı yüzünü göstererek yayınları yasaklamaya, dernek ve kulüpleri kapatmaya başladı. Paris'in emekçi halkına acımasızca baskı uygulayan Ulusal Savunma Hükümeti 28 Ocak'da Versailles'da Prusya ile ateşkes anlaşmasını imzalayınca cumhuriyetçilerin ``ılımlı'' diye bilinen kesiminin siyasal dayanışmayı kiminle yapmayı tercih ettiği de açıkca belli oldu. Prusya'nın aylardır Paris'i amansızca döven topları da anlaşmanın imzalandığı gece sustu.

Paris'li emekçilerin ateşkes anlaşmasına tepkileri çok sert oldu. Bunca özverinin boşa yapıldığını hisseden halk anlaşmayı bir ihanet olarak değerlendirdi.

Prusya'yla yapılan anlaşmanın koşulları gerçekten çok ağırdı. Fransa Alsace'i tümden Lorraine bölgesinin üçte birini kaybediyor ve beş milyar altını savaş tazminatı olarak ödemeyi de garanti ediyordu. Öte yandan Prusya devlet başkanı Bismarck, barış anlaşmasının yasal olarak seçilmiş bir meclis tarafından onaylanmasında ısrar ediyordu.

8 Şubat'ta seçimler yapıldı. Seçmenlerin çoğunluğunu oluşturan Paris'in dışında yaşayanlar, aslında bu koşullarda barıştan yanaydılar ve ``düzen''in savunucularını destekliyorlardı. Seçilen Millet Meclisi'nde

kralcılarla, ılımlı cumhuriyetçiler çoğunluğu oluşturuyorlardı.

Millet meclisi üyesi Adolphe Thier de hemen seçimlerin ardından ``Fransız Cumhuriyeti Yürütme Erki Başkanı'' sıfatıyla hükümetin başına getirildi. Komün'ün kasabı olarak tarihe geçecek olan Thiers daha imparatorluk dönemindeyken bakanlık yapmış ve emekçilerin çeşitli vesilerle örgütledikleri direnişleri bastırmadaki acımasızlığıyla işinin ehli olduğunu o zamanlardan kanıtlamıştı. Millet Meclisi'nin oluşumuna bakıldığında Paris'teki devrimci hareketi dizginleyecek ve gerektiğinde hunharca ezdirebilecek bir kişi için bundan daha iyi bir seçim olamazdı.

Seçimlerin hemen ardından Meclis'le Paris'te yaşayan halk arasında gerginlik ortaya çıktı. Milletvekilleri, sanki 1789 Fransız devrimi öncesindeki eski krallık rejiminin geleneklerini yaşatmak ister gibi Meclis'in Paris'te değil, Versailles'da olmasını istediler. Ardından da bir dizi provakasyona giriştiler.

Meclis, vakit geçirmeden, 15 Şubat'ta Ulusal Muhafızlar'a verilen yevmiyenin (ki azlığı nedeniyle ``otuz para'' olarak anılır ve bu nedenle de Ulusal Muhafızlar halk dilinde ``otuz paralıklar'' diye adlandırılırlardı) iptal edildiğini duyurdu. Oysa Ulusal Muhafızlar'ı oluşturan Paris'in işçi ve zanaatkar toplumunun tek geçim kaynağı buydu.

Versailles Meclisi'nin ikinci büyük provokasyonu ise 15 Mart tarihinde oldu. Alelacele çıkarılan yasa hükmüne göre kiralarını, ticari kredilerini ödemeyen herkesin evine, işyerine ve atölyesine elkonacaktı. Böylece hem cebine giren beş-on kuruştan, hem de evinden barkından olan Paris halkı dramatik bir durumla karşı karşıya geliyordu.

Hükümete ve Versailles Meclisi'ne karşı Paris'te yaşayanların giderek daha geniş kesimleri tavır alıyor ve özgürlükle halkın öz erkiyle eşanlamlı ``Komün'' gibi sihirli bir sözcüğün etrafında tek vücut oluşturmaya başlıyorlardı. Gerilimin arttığını hisseden hükümet hemen mart ayı başında Paris'in silahlı gücü olan Ulusal Muhafızlar'ı kontrolü altına almanın yollarını aradı. Ancak ezici çoğunluğunu Paris'in işçi ve emekçi semtlerinin evlatlarının oluşturduğu bu silahlı gücün Versailles hükümetinin sözünü dinleyip hizaya gelmeye hiç niyeti yoktu.

15 Mart'ta Ulusal Muhafızlar bir Merkez Komitesi oluşturdular. Diğer tüm devrimci organların yerine geçirilen bu komite, Versailles hükümetine karşı Paris halkının oluşturduğu paralel bir hükümet niteliğindeydi. Gerçekten de Versailles hükümeti halkın gözünde tüm yasallığını yitirmiş, yalnızca burjuvazinin çıkarlarına hizmet ederek halka ihanet etmişti.

İki paralel erkin karşılıklı ilk büyük güç denemesi ise 18 Mart günü meydana geldi. Günün öneminden dolayı da Paris Komünün'nün başladığı tarih olarak anılmaktadır.

Komünün aldığı tüm bu kararlar o ya da bu hiçbir siyasal örgütün çok önceden program haline getirip gücü sayesinde dayattığı maddeler değildir. Çok çeşitli siyasal akımlardan oluşan Komün Konseyi üyelerinin uzun tartışmalardan sonra birlikte üretip onayladıkları reformlardır.

Destan yazılıyor

Olay şöyle gelişti: Paris'i savunmakla görevli Ulusal Muhafızlar'dan ne yapıp edip ellerindeki silahları almaya karar veren hükümet başkanı Thiers, orduya emir vererek Montmartre'da ve Butte-Chaumon'da bulunan ve Ulusal Muhafızlar'a ait olan yüzlerce topa el konulmasını istedi. (Hemen belirtelim ki her ikisi de Paris'in yüksek tepelik ve dolayısıyla stratejik yeri olan Montmarte ve Butte-Chaumont özellikle o yıllarda emekçilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerdir. Montmartre'da 18 Mart'ta tepenin üstünde topların dizili durduğu yerde bugün o uğursuz Sacre Coeur Kilisesi bulunmaktadır. (Uğursuz diyorum çünkü burjuvazi bu kiliseyi Komün'ün kana boğulmasının ardından inşaa ettirmiş ve Komün'ün ``kötü anısını unutturmak'' için yaptırdığını her fırsatta belirtmiştir.) Bu toplar kuşatma sırasında Paris'in savunulması için yaptırılmış olup, finansmanı ise yazar Victor Hugo'nun çağrısı üzerine doğrudan Paris halkı tarafından karşılanmıştı. Bu anlamda da Paris'in direniş simgesiydiler.

18 Mart günü sabahın erken saatlerinde bir tugay asker Montmarte tepesine çıkıp toplara el koymaya kalışırlar. Çevrede oturan ve gözcülük yapan kadınlar tarafından derhal gelişmelerden haberdar edilen Ulusal Muhafızlar da topların bulunduğu yere yetişirler. Çevre halkını ve Ulusal Muhafızlar'ı tek vücut halinde kenetlenmiş olarak bir anda karşısında bulunan tugayın askerleri o anda beklenmedik bir davranışta bulunurlar. Çatışmaya girecekleri yerde halkla kucaklaşırlar, sarmaş dolaş olurlar. Tugayın başında bulunan iki general birliklerine ihtarda bulunup emir dinlemelerini ve halka ateş açmalarını emrettiklerinde, askerler silahlarını komutanlarına çevirip her ikisini de öldürürler. Artık Versailles hükümetine karşı açıktan ayaklanma başlamıştır.

Olayın kısa zamanda Paris'te duyulması üzerine toplumda çalkanlanmalar oldu. En önemlisi, ordu mensuplarının bir kesimi Ulusal Muhafızlar'la Paris halkının yanına geçtiler. Durumun burjuvazinin erki için giderek daha da tehlikeli bir hale gelebileceğinden korkan Thiers hiç vakit kaybetmeden Paris'ten kaçıp Versailles'e sığındı. Aynı günün akşamı da Ulusal Muhafızlar'ın Merkez Komitesi, Hotel de Ville adıyla anılan Paris Belediyesi binasına yerleşti.

18 Mart'ta Montmartre Mahallesi'nde olan olayın ilginç yani, tamamen kendiliğinden gelişmiş olmasıdır. Ancak halkın ve özellikle de kadınların, Ulusal Muhafızlar'ın arasına

karışarak tek vücut olmaları ve yığınsal olarak ordu birliklerinin önüne çıkmaları, gerekirse sonuna kadar dövüşerek ölmeye hazır olduklarını göstermiş, ve durumun kendi lehlerine dönmesinde kilit rol oynamıstır.

Paris Belediyesi'ne yerleşen Merkez Komitesi hiç vakit kaybetmeden icraata başladı. Önce kendi programını açıkladı. Ardından basına tam özgürlük tanıdı.

Ve de Parislileri kendi öz meclisleri olan Komün'ün temsilcilerini seçmeye çağırdı. Seçimler bir hafta sonra 26 Mart'ta yapıldı. 470.000 civarindaki kayıtlı seçmenden yalnızca 230.000'i oy kullandı. Çünkü, bu kayıtlı seçmenlerin içinde bulunan burjuvalardan bir kısmı, daha Komün ilan edilir edilmez ürkmüşler ve alelacele kenti terketmişlerdi. Komün'e seçilen 85 üyenin içinde bulunan 19 ılımlı cumhuriyetçi Komün'ün direktifi altında çalışmayı red ettiler.

Geri kalan 66 seçilmiş üye ise, Komün'ün konseyini oluşturdu. Paris'in işçi ve emekçi yığınlarının içinde etkinlik gösteren çesitli siyasal eğilimler bulunduğunu yukarıda da belirtmiştik. Tabiidir ki Komün'ün konseyinde de bu siyasal eğilimlerin temsilcileri yer alıyorlardı.

Toplam 72 gün süren Komün erkinin ilginç bir yanı da hem Paris kentinin belediye konseyi, hem de ülkenin paralel siyasal erki görevlerini birlikte yürütmesiydi.

Komün'ün ekonomik ve toplumsal alandaki çalışmaları

Vakit geçirmeden vadettiği devrimci-demokratik reformları yaşama geçirmeye kararlı olan Komün, hicbir burjuva hükümetinin gerçekleştirmeye cesaret edemeyeceği adımlar attı. Herşeyden önce, "doğrudan demokrasi" kavramını benimsedi ve uyguladı:

- Hükümet halkın hükümeti olacaktı, halk tarafından ve halk için olacaktı.
- Hakimler de dahil olmak üzere tüm devlet memurları seçimle işbaşına gelecekler ve her an geri çağrılabileceklerdi.
- Adalet sistemi bedava olacaktı.
- Din ve devlet işleri birbirinden ayrılacaktı (2 Nisan tarihli karar).
- Eğitim laik, bedava ve zorunlu olacaktı (18 Mayıs tarihli karar).

Komün ekonomik ve toplumsal alanda da bir dizi önemli reformlar gerçekleştirdi:

- Maaş üzerinden ceza kesmek yasaklandı.
- Fırın işçilerinin gece çalışması yasaklandı.
- Patronları tarafından terkedilmiş olan atölyeler, kooperatifler şeklinde örgütlenmiş olan işçilerin özyönetimine devredildi.
- Paris'i oluşturan yirmi bölgenin her birinde yoksulluğa karşı savaşmak, ekmek ve et gibi temel gıda maddelerinin satışını düzene koymak, gelir düzeyi en düşük olanlara da bedava yiyecek dağıtmak amacıyla bürolar kuruldu.
- Ulusal Muhafızlar'ın eşleri, evli olsunlar ya da olmasınlar, aynı para yardımını alacaklardı.
- Kadınlar ve erkekler eşit işe eşit ücret alacaklardı.
- Yasal olan ya da olmayan çocuk diye ayırım yapmak kaldırılacaktı.

Yukarda saydığımız reformlar aslında burjuvazinin teorik olarak yapabileceği reformların sınırları dışına çıkmamaktadır. Ancak o dönemi gözönüne getirirsek, tüm gücüyle ayaklarının üstünde dikilmeye çalışan Fransız burjuvazisi hızla gericileşmiş (1848 ayaklanmasını kana boğuşunu hatırlayın!) ve kendi dışındaki sınıf ve katmanlarla, ücretli emek sömürüsünden elde ettiği kârları paylaşmaya en ufak tahammülü kalmamıştı. Dolayısıyla işçi ve emekçiden yana gerçek reformlar yapması bir hayaldi.

Kadınlara ve erkeklere eşit işe eşit ücret ödemek, işçi kooperatifleri kurup kârı toplu olarak paylaşmak ve de zamanının gerçekten bir adım ilerisinde yürüyerek sınıflı toplumun dayattığı evlilik kurumu kavramlarını elinin tersiyle itmek, dünyanın ilk işçi devleti olan Paris Komünü'nün uyguladığı ve kendine işçiden, emekçiden yanayım diyen herkesin onur duyarak sahipleneceği reformlardır. Ayrıca unutmayalım ki alınan tüm bu kararlar o ya da bu hiçbir siyasal örgütün çok önceden program haline getirip gücü sayesinde dayattığı maddeler değildir. Çok çeşitli siyasal akımlardan oluşan Komün Konseyi üyelerinin uzun tartışmalardan sonra birlikte üretip onayladıkları reformlardır.

72 günlük ömrü süresince enerjisinin ağırlıklı bölümünü Thiers'in ordularıyla boğuşmak için harcayan, hele "Kanlı Hafta" diye bilinen 22-28 Mayıs tarihlerinde sokak sokak her yerde, barikatlarda düşmanla boğuşan Komüncülerin tüm bu olumsuz koşullara karşın ekonomik, politik ve toplumsal alanlardaki reformları da yaşama geçirebilmiş olmaları gerçekten olağanüstü bir başarıdır.

Komün'ün enternasyonalist karakteri

Paris Komünü, proletaryanın vatanı olmadığına, proleter entemasyonalizminin nasıl coğrafi sınırları aşıp sınıf kardeşlerine desteği, hatta gerektiğinde canlarını da esirgemediklerini en güzel belgeleyen tarihsel olaylardan biridir.

Gerçekten, Komün'ün en mütevazi neferinden tutun en üst düzeydeki generaline, yöneticisine kadar her düzeyde, Fransa'daki sınıf kardeşleriyle birlikte savaşmaya gelmiş çok sayıda yabancı ülke devrimcilerini görürsünüz. Bunların içinde en kalabalık gurubu Belçikalılar oluşturuyordu. Özel bir birim olarak Komün'ün direktifleri altındaydılar. Ardından Garibaldi ve "Kızıl Gömlekler"iyle İtalyanlar geliyordu. Üçüncü en kalabalık gurubu ise Polonyalılar oluşturuyordu. Bu gurubun içinde ise çok sayıda 1863 yılında Polonya'daki tarihsel ayaklanmada burjuvaziye karşı savaşmış işçiler bulunuyordu. Aralarında en önemli kişi de Polonya ayaklanmasının askeri önderlerinden Jaroslaw Dombrowski'ydi. Dombrowski aynı zamanda Paris Komünü'nün de askeri liderliğini yapmış bir generaldir. 23 Mayıs'ta Montmartre Mahallesi'nde Versailles ordularına karşı barikatlarda savaşırken şehit düşüyor. Paris'te iç savaş tüm şiddetiyle sürmesine karşın Komüncüler Dombrowski için Bastille meydanında yığınsal bir cenaze töreni düzenleyerek onu son yolculuğuna uğurluyorlar.

Paris Komünü, proletaryanın vatanı olmadığına, proleter enternasyonalizminin nasıl coğrafi sınırları aşıp sınıf kardeşlerine desteği, hatta gerektiğinde canlarını da esirgemediklerini en güzel belgeleyen tarihsel olaylardan biridir.

Komün'ün önde gelen yabancı asıllı üyelerinden bir diğeri de Macaristanlı Leo Frenkel'dir. Dünyanın ilk işçi devleti olan Paris Komünü'nün Çalışma Bakanı olma onurunu taşımak Leo Frenkel'e aittir.

Bir diğer önemli ömek olarak da Rus asıllı kadın devrimci Elisabeth Dimitrieff'i verebiliriz. Topu topu yirmi yaşında olmasına karşın özellikle Paris Komünü'nün kadın hareketinin olağanüstü gelişmesinde büyük katkıları olmuştur. Dimitrieff'in katkılarını aşağıda Komün ve Kadın Hareketi bölümünde daha somut olarak ele alacağız.

Komün ve Kadın Hareketi

Paris Komünü'nün doğuşunda ve gerçekleştirebildiği her olumlu girişimde Paris'li işçi ve emekçi kadınların büyük rolü vardır. Aynı şekilde diyebiliriz ki, Paris Komünü'nün de Paris'li kadınlar üzerinde çok önemli ve olumlu etkileri olmuştur.

Paris Komünü'nün doğuşunda ve gerçekleştirebildiği her olumlu girişimde Paris'li işçi ve emekçi kadınların büyük rolü vardır. Aynı şekilde diyebiliriz ki, Paris Komünü'nün de Paris'li kadınlar üzerinde çok önemli ve olumlu etkileri olmuştur.

Daha somut olarak belirtecek olursak, bir kez, herşeyden önce Paris Komünü'nün, deyim yerindeyse, başlama işaretini veren kadınlar olmuştur. Şöyle ki, önceden de belirttiğimiz gibi, 18 Mart sabahının erken saatlerinde Thiers'in yolladığı ordu birliklerinin, Ulusal Muhafızlar'a ait olan toplara el koymak üzere Montmartre'a doğru harekete geçtiklerini farkedip anında Ulusal Muhafızlar'ın Merkez Komitesi'ne haber uçuran, ardından da ordu birlikleriyle Ulusal Muhafızlar, Montmartre'da karşı karşıya geldiklerinde ikircimsiz çocuklarının, kocalarının, sevgililerinin yanında yer alarak ordu birliklerini saf değiştirmeye zorlayan, Paris'li kadınların ta kendisidir! Ayrıca, Komün'le birlikte kadınlar arasında siyasal ve toplumsal sorunlara, siyasal çalışmalara, ve herşeyden önce kadın sorununa büyük ilgi duyulmaya başlandı. Çeşitli kadın demekleri kurulup örgütlenmeler yapıldı.

Bu örgütlerin içinde en önemli olanlarından biri (Paris'in Savunması ve Yaralıların İyileştirilmesi İçin) Kadınlar Birliği'dir. Kurucusu ve önderi ise yukarda adından söz ettiğimiz 20 yaşındaki Rus asıllı devrimci Elisabeth Dimitrieff'tir. Kadınlar Birliği, erkeklerle eşitlik ve özellikle eşit ise eşit ücret talep ediyordu. Tabii bu örgütlerin sınıfsal bileşiminde ezici coğunluk işçi-emekçi kökenli kadınlardaydı. Şöyle ki, Kadınlar Birliği'nin aktif üyeleri arasında bir mülk sahibi, 4 öğretmen, 33 otel ya da kahvehane patronu, 11 satıcı ve 246 "mesleksiz"e karşılık 756 işçi ve emekçi kökenli kadın bulunuyordu.

Elisabeth Dimitrieff'in yanısıra Paris Komünü'nün en önde gelen kadın siması Louise Michel'dir. Dillere destan olan enerjisi, devrimci coşkusu ile Komün'e son derece önemli katkıları olmuştur. Komün'ün sonunda tesadüfen öldürülmeden yakalanan Louise Michel sağ kalan birçok diğer Komüncü gibi ağır sürgün cezasına çarptırıldıktan sonra dünyanın öteki ucundaki Fransız sömürgesi Yeni Kaledonya'ya yollanmıştır. Dimitrieff ve Michel'in dışında Komün'ün diğer önemli kadın liderleri olarak Marguerite Tinayre, Andree Leo, ve Rus asıllı Anna Jaclard'in adları anılabilir.

***Devam edecek**: Komün'ün kana boğulması ve Komün'ün bize öğrettiği dersler.*

TÜZÜK PARTİNİN ANAYASASIDIR

Partimiz üye almanın ve çıkarmanın çerçevesini tüzüğümüz belirliyor

Partimizi mutlaka ve mutlaka tüzük yönetmelidir.

Partimizde, parti programı ve tüzük çalışmamızın önemli iki ayağını teşkil eder. Parti üyeleri tarafından programımızın uygulanmasının, parti çalışmasının çerçevesini, kongrede kabul edilmiş olan tüzük belirler.

Hiçbir komünist ve parti yöneticileri tüzük dışında davranamamaz. Tüzük dışında davranmak, yoldaşca güveni zedeler. Keyfi davranışları körükler, çok başlılığın önünü açar. Partimizin saygınlığına gölge düşürür.

İşçinin Sesi'nin 433.sayısında yayınlanan ``Komünistlerin Birleşmesinde Aranacak Ölçütler'' yazısında R.Yürükoğlu yoldaşın, ``parti yaşamında tüzük işleyecektir'' bölümünü dikkatli bir şekilde okumamız ve parti yaşamımızda aynen uygulamamız gerekiyor.

> ``Parti yaşamında tüzük işleyecektir. Tüzüğü küçümsemek, aşırı 'devrimcilik', biz yaptık biz bozarız, çoğunluk bizde vb. değil. Tüzük işleyecektir. Küçük arkadaş gurupları içinde tüzüğe gerek yoktur. Ama parti olabilmek için, içgüdülerden onu sevdim ötekini sevmedim, buna güveniyorum, bu adama güvenmiyorum yollu özelliklerden uzaklaşabilmek için tüzük zorunludur.
>
> ``Tüzüğün işlemediği yerde parti yoktur, her türlü haksızlığın, her türlü adaletsizliğin olabileceği bir ortam vardır. Çünkü oyunun kuralı yoktur. Onun için herhangi bir birleşmede tüzüğün işlemesi üzerinde dayatılması gerekir.'' (R.Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, sayı.433, Ekim 1995)

Ne yazık ki, parti tüzüğümüzün bugüne kadar niyet ne olursa olsun dikkatli bir şekilde uygulandığını söylemek zordur. Bunun değişik nedenleri olabilir. En hafifinden tüzük bilincinin öneminin kavranmamış olabileceğini söylebiliriz. Sonuçta zarar gören parti üyesidir, komünisttir, yani partimizdir.

Tüzük maddelerini bilince çıkarıp parti işleyişinde belli bir disiplini ve terbiyeyi yükseltmeliyiz. İşçinin Sesi'nin 439. sayısında 'tüzük komünistlerin anayasasıdır' tüzükteki bazı önemli maddeleri açmıştı. Ayrıca partimizin saflarında yıllarını vermiş yoldaşlarımızın parti deneyimlerini -olumlu ve olumsuz örneklerini- tüzük ile bağlantıları kurarak anlatmaları partimiz açısından zengin deneyimimizin aktarılması olacaktır. Merkez Organımızda tüzük üzerine yazılar çıkması, örgütsel yaşamda tüzüğün kullanılmasının önemini artıracaktır.

Yukarıda söylediğimiz gibi tüzüğümüzün her madddesi merkez organda yazı yapılıp bilince çıkarılmalıdır. Ayrıca tüm yönetici ve yoldaşlarımızda çalışmalarını ve birbirlerini tüzük temelinde değerlendirmelidirler.

Bir bölgede karşılaştığımız yaklaşım bize tekrar tüzüğü ve bu davranışa karşı tüzükteki ilgili maddeyi hatırlatmamızı sağladı. Bir önceki raporda görülen bir üye, bir sonraki raporda görülmüyor. Bunu yönetici yoldaşa sorduğumuzda, cevap dikkat çekiciydi. ``O yoldaşı partiden attım.''

Yoldaşlarımızın bir elinde program, bir ellerinde tüzük olmalıdır. Partimizi doğru yoldan şaşırtmayacak olan da tüzüğün çekiştirilmeden uygulanmasıdır. Doğru işleyen tüzük partimizde adaleti sağlayacak, parti üyeleri arasında sevgi, saygı ve güveni sağlayacaktır.

Gerek yoldaşımızın bu tavrını, gerekse tüzüğü bilmeden ve özümsemeden yapılan yanlışlardan dolayı, hataları kişiselliğe indirgemek istemiyoruz.

Hepimizin bildiği gibi parti çalışmamızın çerçevesini tüzük belirliyor. Partiye üye alınması ve parti üyesinin partiden çıkarılması, parti tüzüğümüzün ilgili maddelerinde yeterince açılıyor. Yoldaşımıza bu durumu anlattık ve ilgili maddeyi kendisine okuduk. Parti üyesinin partiden çıkarılmasıyla ilgili 35.md yi birlikte okuduk. Madde aynen şöyle:

> ``Üyelikten çıkarma cezası üyenin bağlı olduğu bölge düzeyine daha üst organlar tarafından önerilebilir, MK'nın kararı ile yürürlüğe girer.'' (*TKP Tüzüğü*, madde 35., sayfa.38)

Ayrıca yine tüzüğümüz, üyenin haksızlığa uğrayabileceğini düşünerek, adaleti elden bırakmadan 36.madde ile de doğabilecek haksızlığa bir engel koyarak şöyle diyor:

> ``Ceza alan üye, cezası hakkında ceza veren organın bir üstüne itiraz edebilir. Kongrenin kararı kesindir.''(*TKP Tüzüğü*, madde 36., sayfa 39)

Görüldüğü gibi parti üyesinin partiden çıkarılmasını sekreter ya da bölge komitesi değil, gerekçeleriyle birlikte MK'ya iletilmesiyle birlikte MK ikna olursa, MK karar veriyor. Ayrıca partiden çıkarılmasını istediğimiz parti üyelerinin de kendisini savunması için MK'ya gerekli bilgileri vermek hakkı var. Hatta bu konuda da ikna olmazsa yapılan haksızlığı kongreye götürme hakkı var.

Sonuç itibarıyla tüzüğümüzün her maddesi deneyim ve ders doludur. Her madde partimizi disipline eden, adalet ve güven sağlayan yasalardır. Farklı niyetler olsun ya da olmasın partimizi mutlaka ve mutlaka tüzük yönetmelidir.

Yoldaşlarımızın bir elinde program, bir ellerinde tüzük olmalıdır. Partimizi doğru yoldan şaşırtmayacak olan da tüzüğün çekiştirilmeden uygulanmasıdır. Doğru işleyen tüzük partimizde adaleti sağlayacak, parti üyeleri arasında sevgi, saygı ve güveni sağlayacaktır. Tüzük çerçevesinde birbirine sarılmış üyelerimizin oluşturduğu partimiz, yığınlara güven veren coşkulu bir parti olmamızın taşlarını döşeyecektir.

Önder Egemen

15-16 Haziran kendiliğinden ayaklanmasının ruhu ile

Türkiye işçi sınıfı zafere gidiyor

15-16 Haziran olayları güncelliğini bugün de koruyor. Genç kuşak işçilerin bu militan eylemin ruhuyla eğitilmeleri, onun varisleri olduklarının bilinçlerine yazılması görevi boylu boyuna önümüzde duruyor. Bütün duygusallığımızı bir kenara bırakıp açıkça söylemek istersek, 15-16 Haziran olaylarının önemi, herşeyden önce kendiliğinden bir ayaklanma olmasından kaynaklanıyor.

15-16 Haziran 1970, Türkiye işçi sınıfı tarihinin en önemli sayfalarından birini oluşturur. Dile kolay, aradan çeyrek yüzyıldan fazla bir zaman geçti. Ülkemizde yapılan resmi istatistiklere göre işçi sınıfının ortalama yaşam süresinin 49-53 sene olduğunu gözönüne alırsak, 15-16 Haziran'ı fiilen yaşamış olan işçilerin önemli bir kısmı bugün aramızdan ayrılmış bulunuyorlar. Dolayısıyla yeni yetişen kuşak işçilere bu tarihsel anı ve deneyimlerin aktarımını ilk elden yapmak olanağı giderek azalıyor.

Oysa 15-16 Haziran olayları güncelliğini bugün de koruyor. Genç kuşak işçilerin bu militan eylemin ruhuyla eğitilmeleri, onun varisleri olduklarının bilinçlerine yazılması görevi boylu boyuna önümüzde duruyor. Bütün duygusallığımızı bir kenara bırakıp açıkça söylemek istersek, 15-16 Haziran olaylarının önemi herşeyden önce bir ayaklanma olmasından kaynaklanıyor. Evet, kendiliğinden bir ayaklanmaydı, ama ayaklanmaydı. Hem de ne ayaklanma! Bir örnek verecek olursak: Bugün artık tüm işçi sınıfımızın tarihine malolmuş birkaç fotoğraf varsa hiç kuşkusuz bunlardan biri, 15-16 Haziran ayaklanmasında çekilmiş olan o unutulmaz andır. Burjuvazinin polisi, askeri kaçıyor, sığınacak delik arıyor, eyleme katılan işçiler de ellerindeki sopa ve taşlarla onları kovalıyorlar! Herhalde çok az belge burjuvaziye o ölümsüz fotoğrafın tattırdığı korkuyu vermiştir!

Aradan geçen bunca yıl sonra, işçi sınıfımızın yeniden devrimci ve militan eylemlerinin dozunu arttırmaya başladığı bir döneme giriyoruz. Geçen yılki Gazi direnişi ve bu yılki 1 Mayıs eylemleri bu çıkışların ilk, fakat çarpıcı provalarıdır. 12 Eylül 1980'deki faşist darbeyi izleyen onbeş yıllık kara dönem boyunca uygulanan acımasız baskı ve sindirme politikasının ardından gelebilecek toplumsal patlamaların şiddetinin yanında 15-16 Haziran ayaklanması sakin bir pazar gezintisi gibi kalacaktır. Ayaklanmanın yıldönümünün günümüzle olan bağlantısını yazımızın son bölümüne bırakıp önce kısaca olayın tarihsel gelişimini inceleyelim.

Olayların gelişimi

15-16 Haziran olaylarının nasıl olduğunu en yalın bir biçimde anlatan makalaler içinde en sürükleyicililerinden biri İşçinin Sesi'nin 22 Haziran 1988 tarihli 356. sayısında yayınlanmış olan ``Hak almanın yolu yeni 15-16 Haziranlardan geçiyor'' başlıklı yazıdır. O yüzden oradan uzun alıntı yapmayı uygun bulduk:

``(...)

``1970 yılının sıcak Haziran ayında yaşanan ayaklanma sendikalar yasası değişikliği nedeniyle meydana gelmişti. Henüz üç yaşını doldurmuş olan DİSK'i fiilen kapatmak anlamına gelen yasa değişikliği, iktidardaki Adalet Partisi tarafından parlamentoya getirilmişti.

``8 Haziran 1970 günü mecliste görüşülerek kabul edilen 274-275 sayılı yasalarda değişiklik öngören tasarıya göre, işkolunda çalışan işçilerin üçte birini örgütleyemeyen sendikacılar, toplu iş sözleşmesi yapma hakkını kaybediyordu. O tarihte bu kurala uyabilen bir tek Lastik-İş sendikası vardı. Yani DİSK fiilen tasfiye ediliyordu.

``O yıllarda `ortanın solunda' olan CHP'li milletvekilleri tasarının lehinde konuştular. O gün mecliste tasarıya karşı çıkan tek konuşmayı Türkiye İşçi Partisi milletvekili olan, Lastik-İş genel başkanı Rıza Kuas yaptı. (Kuas aynı zamanda DİSK'in kurucusu ve yürütme kurulu üyesiydi.)

``Tasarı yasalaştığında en büyük zararı görecek olan DİSK, çalışmalarına bir ay önceden başlamıştı. Yöneticiler tasarının meclisten geçmesi halinde girişimlerde bulunmak üzere `uyarı heyeti' kurmuşlardı.

``Tasarıyı protesto etmek için yapılan eylemleri planlamak üzere de bir `eylem komitesi' kurulmuştu.

``3-5 Haziran 1970 tarihleri arasında toplanan DİSK Yönetim Kurulu'nda, 274-275 sayılı yasalarda yapılması düşünülen değişikliklere karşı çıkma kararı alınıyordu. Bu yasa değişikliklerinin, devrimci sendikacıların çalışmalarına olanak tanımayacağı

TKP'li Ölür TKP Ölmez

Hamza kavgamızda!

Hamza Demir yoldaş, gençliğinin en taze yıllarını yaşarken 25 Haziran 1980 günü aramızdan ayrıldı. Hamza yoldaş, ``canım, malım herşeyim devrim yoluna kurban'' dedi. 25 Haziran günü faşistlerin kurşunlarıyla bedenen aramızdan ayrılan yoldaş, ``TKP'nin savaşı devam edecek'' diye haykırdı.

Doğrunun, umudun, halkın sesi halk düşmanlarının hep hedefidir. Onlar da biliyorlar ki, aramızdan tek tek yoldaşları almakla TKP'yi öldüremiyorlar.

Şehitlerimize sahip çıkmak, geleceğimize sahip çıkmaktır. Şehitleri anmanın, yaşatmanın yolu, onların kavgasını yürütmektir. Bu sözümüzde duruyoruz: Uğurunda öldükleri kavgamız zafere ulaşacaktır!

vurgulanarak, anayasal hakların savunulması kararlaştırılıyordu.

``DİSK'in uyarı heyeti Ankara'ya 10 Haziran'da gitti. Başbakan Süleyman Demirel DİSK yöneticileriyle görüşmeyi kabul etmedi...

``Ankara'daki temaslarından hiçbir olumlu sonuç alamayan DİSK yöneticileri, Merter'deki Lastik-İş binasında işyeri temsilcileriyle taban toplantılarına başlıyorlardı. DİSK, 17 Haziran Çarşamba günü miting kararı almıştı. Ancak 15 Haziran Pazartesi günü, sabah fabrikalarına giden işçiler, işbaşı yapmadılar. Anadolu yakasında Otosan, Arçelik, Singer, Devlet Malzeme Ofisi, EAS, Aksan gibi daha birçok fabrikanın işçileri Ankara asfaltı üzerinde yürüyüş yaptılar. Yeni tasarıyı protesto eden sloganlar attılar. (Yasa değişikliği meclisten geçmişti ama henüz yasalaşmamıştı. Çünkü o yıllarda çift meclis sistemi vardı. Meclisten geçen tasarı senatoda da onaylanırsa yasa haline geliyordu.)

``İlk gün işçi eylemleri olaysız geçti. Burjuvazi henüz ne yapacağını bilemiyordu. İşçilerin bu biçimde çıkışı şaşkınlık yaratmıştı.

``16 Haziran günü ise işçilerin İstanbul sokaklarında yürüyüşleri, polisi önlerine katarak kovalamaları dillere destan oldu. Militan eylemin doruklarında önemli örnekler verildi, birçok yol gösterici yanı sonraki yıllara dersler çıkartılarak aktarıldı. "16 Haziran'da işçiler yine bir önceki gün gibi fabrikaların bahçe ve avlularında toplanarak işbaşı yapmadılar. 15 Haziran'a kıyasla daha örgütlü yürüyüşler başladı. İşçiler, ellerinde ne için yürüdüklerini belirten pankartlarla yürüyorlardı. Demirel iktidarına karşı dövizler ve pankartlar taşıyorlardı. Ellerinde Türk bayrakları olduğunu da ekleyelim.

``İşçi yürüyüş kollarıyla polisler arasında ilk çatışma Levent'te Tekfen ampul fabrikası önünde oldu. İstinye'den gelen Kavel işçileri Ayazağa'da Oto Sanayi işçileriyle birleşmişlerdi. Birlikte Zincirlikuyu yönüne doğru yürümeye başlamışlardı. Levent'te, Gültepe yöresinin işçileriyle kolu daha da genişletmişlerdi. En önde kadın işçiler yürüyorlardı. Tekfen fabrikası önünde toplum polisi barikat kurmuştu. Arkalarında ikinci bir barikatı da inzibatlar kurmuştu.

``İstanbul emniyet müdür muavini Kenan Koç, işçilere `dağılın' uyarısı yaptı. İşçiler dağılmayıp barikatı yarmaya yöneldiler. Toplum polisi coplamaya kadın işçilerden başladı. Erkek işçiler buna taş, sopa ve demir çubuklarla karşılık verdiler. İşçiler polisleri önlerine katarak kovalamaya başladılar. Polisler yoldan geçen araçları durdurarak kendilerini bunlara zor attılar.

``Anadolu yakasında ise Otosan işçileri Ankara yolu girişinde toplum polisiyle karşı karşıya geldiler. Burada işçi-polis çatışması başlamadan önce, iki tuğgeneral, Mehmet Harput ve Vahit Üner, işçilerden dağılmalarını istediler. Ancak işçiler yürüyüşlerine devam edince, polisle çatışma başladı. Polisler üzerlerine yürüyen işçilerden kaçmak için arabalarına koştular.

``Bu sırada emniyet müdür muavini Nihat Kaner askerlere doğru koşarak 'polisleri öldürecekler, kurtarın' diye yardım istedi. Askerlerin iki tarafın arasına girmesiyle polisler kurtarıldı. İşçiler de Üsküdar yönüne doğru yürümeye devam ettiler. Üsküdar iskelesine kadar 'işçiyiz, güçlüyüz', 'çoban Sülü istifa' diye bağırdılar. Üsküdar'da vapur seferleri iptal edilmişti. "İşçiler önce Kuzguncuk yönüne doğru yürüyüp Tekel depolarında çalışan işçileri de yanlarına aldılar. Sonra bir haber geldi: Arçelik işçileri Gebze yönünden İstanbul'a geliyorlardı. İşçiler bunun üzerine tekrar geri dönerek, Ankara asfaltı girişinde Arçelik işçilerini beklemeye başladılar.

``Saat 13 sıralarında, ellerinde Türk bayrakları ve Otosan flamaları taşıyan binlerce işçi Kadıköy meydanına doğru gelmeye başladı. Askeri birlikler Kadıköy çarşısına barikat kurmuşlardı. İşçiler askeri barikata rağmen yürüyüşlerine devam etmek istediler. Askerler havaya ateş açtılar. İşçiler gerilemek zorunda kaldılar.

``Ayrı bir koldan, Kuşdili'nden Altıyol'a gelmekte olan işçiler, Kuşdili'nde bir polis aracını tahrip ettiler. Polisler bir işçiyi gözaltına almak istemişler, işçiler de arkadaşlarını polisin elinden zorla almışlardı.

``Saat 17'de tekrar büyük bir gurup oluşturan işçiler, Kadıköy iskelesine geldiler. Burada askeri birlikler yine barikat kurmuştu. Bir general jipin üstüne çıkarak işçilere konuşma yaptı. İşçiler generali dinlerken polisler bir işçiyi sürükleyerek Kadıköy Kaymakamlığı'na götürdüler. Bunun üzerine işçiler kaymakamlığa giderek arkadaşlarını çıkartmak istediler. Bu sırada kaymakamlıkta yangın çıktı. Polisler ateş etmeye başladılar. İşçiler araçları kendilerine siper ederek karşı koymaya çalıştılar. Büyük bir arbede çıktı. Polis kurşunlarıyla üç işçi yaşamını kaybetti: Mehmet Gidak, Yaşar Yıldırım, Mustafa Baylan.

``Ankara'da o gün iki kez toplanan Bakanlar Kurulu, saat 19'daki toplantısından sonra ÿstanbul ve İzmit'te bir ay süreyle sıkıyönetim ilan etti. DİSK yöneticileriyle birlikte binlerce militan işçi gözaltına alındı. Gece sokağa çıkma yasağı kondu. O gece İstanbul'un işçi semtlerinde 'işçi avı' başladı. Ama öte yandan, herkes yasaya karşı çıkmaya başladı.

``İşçilerin eyleminden sonra burjuvazide `sağduyu' sahibi sesler yasa değişikliğinin tekrar gözden geçirilmesini istediler...

``15-16 Haziran ayaklanması işçi sınıfımızın tarihinde önemli bir dönemeç noktası oldu. İşçilere, kendi haklarına militanca sahip çıktığında çok şey kazanacaklarını, karşılığında kaybedecek hiçbirşeyleri olmadığını gösterdi.'' (*İşçinin Sesi*, sayı.356, 22 Haziran 1988, sf.3-4)

Önümüzdeki yıllar ayaklanmalara gebe

15-16 Haziran ayaklanmasına katılan işçilerin yukarıda da okuduğumuz gibi kararlılıkları, dayanışmaları ve burjuva devletinin otoritesinden çekinmemeleri gerçekten ibret alınacak düzeydedir. Hele o zamanlar işçi sınıfımızın bu eylemleri partisi eliyle değil de kendiliğinden başlatıp yürüttüklerini düşünürsek olayın önemi daha da belirginleşir. Yukarıdaki uzun alıntından da hemen anlaşılacağı gibi, 15-16 Haziran olaylarının başında işçilerin haykırdığı istemler öyle ileri istemler falan değildi. Hatta iş yasalarında ileriye doğru bir değişim istemini bile içermiyordu. Ancak, Demirel hükümetinin yapmak istediği değişiklilere karşı direnmede de sonuna kadar gitmeye karar verdiler. Devletin polisi, asker, karşısında geri çekilmek söz konusu değildi. Öte yandan işçilerin Türk

Devrimci durumlu 1970'li yıllardan beri ilk kez böylesi bir siyasal kriz yaşıyoruz. Hükümetler giden gidene; burjuvazi açıkça yönetemiyor. Hava, militan eylemlerden yana dönüyor. 15-16 Haziran ayaklanmasının ruhunu yaşatmanın önemi burada yaşıyor! Ancak şunu da bilelim ki, işçi sınıfımızın önümüzdeki çıkışları, 15-16 Haziran şanlı ayaklanmasında olduğu gibi kendiliğinden değil, örgütlü ve partisine sahip çıkarak ve bu kez kaçınılmaz olarak iktidara el uzatarak olacaktır. Başarıya ulaşabilmesinin yolu kaçınılmaz olarak buradan geçiyor.

bayraklarıyla yürümeleri ve askerle karşı karşıya geldiklerinde ``işçi-ordu elele!'' belgisini haykırmaları onları sonra polis ve askeri önlerine katıp kovalamaktan alıkoymadı. İşçi sınıfımızın bu davranışı yalnızca, onun kendi sınıf bilinciyle iyice kavrulup kendisi için sınıf düzeyine henüz varmadığını gösterir. Öncü siyasal gücüyle henüz tanışmamış bir işçi hareketinden bunda daha saygın bir eylem beklenemezdi. Ayrıca bu tür eleştirileri yapanların daha dikkatli olmaları gerekir.

Bizim 1 Mayıs eylemlerimizde Türk bayraklarının yerini dünya işçi sınıfının bayrağı olan kızıl bayrağın alması 1977'ye dayanır. Menşevikler ise Avrupa'daki 1 Mayıs'lara ta 1984 yılına kadar Türk bayrağıyla katıldılar. Diğer devrimci siyasetlerden iyice soyutlanacaklarını anladıkları içindir ki sonradan kızıl bayraklar çıktı! Eminim ki hâlâ niye kızıl bayrak taşıdıklarını bilmezler! Onların bu konuda işçi sınıfımıza yöneltecekleri tek eleştiri olamaz.

Ayrıca, işçi sınıfımız Türk bayraklarıyla, ``işçi-ordu elele!'' belgileriyle yürüdüler de ne oldu? Devletin baskı güçleriyle çatıştılar. Yaşam onlara işçiyle burjuvazinin ordusunun elele değil, ancak gırtlak gırtlağa olabileceğini en ufak bir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde gösterdi. Senelerin deneyimi topu topu iki uzun ve yoğun güne sığdı. Bunlar üç işçinin kanıyla sulanmış, dolayısıyla bedeli fazlasıyla ödenmiş, ancak işçi sınıfımızın bilincini de bir o kadar ileri götürmüş olan eylemlerdir. Bu eylemlerin sonunda işçi sınıfımız kapitalizm koşullarında, hele ki Türkiye gibi burjuvazinin fazla manevra olanaklarının olmadığı ülkelerde yasal haklara ve yasal yollara bel bağlayarak bir yere varabilmenin hayal olduğunu gördü.

Bunlar sonuna kadar kullanılmalıdır, ama o kadar; onlara bel bağlamak söz konusu olamaz. Yaşam da zaten işçi sınıfımıza bunların doğruluğunu DGM direnişlerinde, İzmir ayaklanmalarında, şanlı Gazi direnişlerinde en çarpıcı biçimde kanıtladı.

Bugünün Türkiye'siyle, 15-16 Haziran ayaklanmasının Türkiye'si arasında tabii ki çok fark vardır. Köprülerin altından çok sular aktı. İşçi sınıfımız büyük gelişmeler gösterdi, dosta düşmana kendisi için sınıf olduğunu kanıtladı. 12 Eylül faşist darbesini izleyen yıllarda ülkemizin üzerine çöken gericiliğin hışmından payına düşeni fazlasıyla aldı. Düşmanını çok iyi tanıyor, ve en basit demokratik haklarını istemek için bile giriştiği eylemde devletin kolluk güçleriyle sürtüşme sözkonusu olduğunu biliyor. Bu sürtüşme artık eskisi gibi değil bugün; burjuvazi eli titremeden silahsız işçi ve emekçinin üzerine ateş etmekte tereddüt etmeyeceğini son birkaç yılın kanlı eylemlerinde açıkça gösterdi.

Ancak madalyonun diğer yüzü de burjuvazinin hiç öyle iddia ettiği gibi duruma hakim olduğunu göstermiyor. Tam tersine, huzursuz ve endişeli olduğunu, en ufak bir yaprak kımıldamasına tahammülü olmadığını gösteriyor. Herhalde devrimci durumlu 1970'li yıllardan beri ilk kez böylesi siyasal kriz yaşıyoruz. Hükümetler giden gidene; burjuvazi açıkça yönetemiyor. Hava militan eylemlerden yana dönüyor. 15-16 Haziran ayaklanmasının ruhunu yaşatmanın önemi burada yaşıyor! Ancak şunu da bilelim ki, işçi sınıfımızın önümüzdeki çıkışları, 15-16 Haziran şanlı ayaklanmasında olduğu gibi kendiliğinden değil, örgütlü ve partisine sahip çıkarak ve bu kez kaçınılmaz olarak iktidara el uzatarak olacaktır. Başarıya ulaşabilmesinin yolu kaçınılmaz olarak buradan geçiyor.